

вичъ и на плеада наши просвѣтителѣ, различаватъ ли се по нѣщо отъ статиитѣ въ първитѣ български периодични издания? Безспорно, не. И тукъ именно се забелязва най-ясно силната неразривна връзка между писмата и първитѣ периодични издания, тукъ най-очевидно личи преходътъ отъ „общественото“ писмо къмъ печатното вече списание.

Третата степенъ въ първичнитѣ фази къмъ печатния вестникъ е календарътъ.

Календарътъ, който се появи въ първата половина на XIX-ия вѣкъ, още преди излизането на първото периодично издание, и се развива до освобождението, се различава коренно по съдържание, характеръ и цели отъ днешния календаръ. Той прилича на малъкъ сборникъ, който, освенъ чисто календарна частъ (раздѣление на днитѣ и празниците по години), съдържа указания изъ областта на астрономията, практически съвети за лѣкуване, полезни икономически и географически сведения, стихотворения, разкази и пр. Изобщо той е единъ сборникъ съ поучително съдържание, целещъ да сѣе наука и култура наравно съ останалата българска книжнина. „Азъ нѣма да сбъркамъ, ако кажа, че календарътъ е единъ отъ нашитѣ възродители преди освобождението“¹⁾.

Ако съдържанието на календаря се различава отчасти отъ съдържанието на нашитѣ първи списания, то задачитѣ на еднитѣ и другитѣ сѣ едни и сѣщи: да просвѣщаватъ, да поучаватъ. Само срѣдствата се различаватъ. Затова календаря бихме могли да смѣтаме като преходъ къмъ поучителното списание. Още повече, че нѣкои отъ календаритѣ излизатъ, подобно на списанията, периодично. Календарътъ дори, бихме се осмѣлили да кажемъ, е могълъ да влияе поучително повече отъ първитѣ списания, защото е прониквалъ въ всѣко що-годе културно семейство, дори въ най-бедното. Това негово широко разпространение Чилингировъ обяснява съ обстоятелството, че той не само отговарялъ на тогавашнитѣ вѣрски потребности на обществото, като му посочвалъ празниците, но и защото съдържахъ богатъ изборъ отъ четиво, съобразно духовнитѣ потребности на тогавашното време²⁾. Отъ календаря на Х. К. Х. Сичанъ Николовъ е излѣзло въ 1842 г. дори второ, малко преработено издание.

Първиятъ български календаръ е издаденъ въ 1818 г. отъ Цвѣтко Хаджи Георговъ, вториятъ въ 1834 г. отъ Хрусанда Пауловича. Тѣзи два календаря, обаче, не могатъ да

¹⁾ С. Чилингировъ: „За календаритѣ“. Алманахъ на Литературенъ гласъ, стр. 44..

²⁾ *ibid* p. 40.